

Wykład:

EKONOMIA

Ekonomia

Ekonomia - nauka badająca, jak ludzie radzą sobie z rzadkością, czyli sytuacją w której niegraniczone potrzeby zestawiamy z ograniczonymi zasobami.

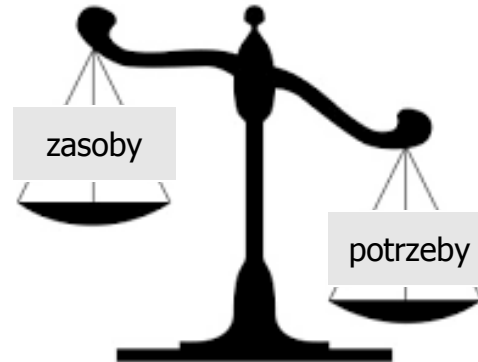

Rzadkość

Rzadkość jest podstawowym faktem życia gospodarczego: dostępne zasoby (czynniki produkcji) są ograniczone, natomiast potrzeby ludzkie są nieograniczone.

Zasoby

Ziemia
Praca
Kapitał
Czas

Potrzeby

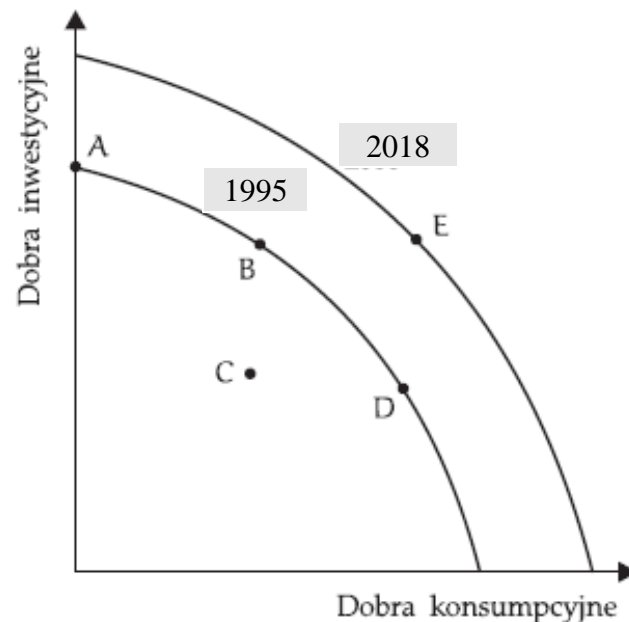
Jedzenie
Ubranie
Schronienie
Bezpieczeństwo
Transport
Podróże
Zabawa
Dzieci
Edukacja
Wyróżnienie
Prestiż

Rzadkość, koszt alternatywny i granica możliwości produkcyjnych

Rzadkość wymusza dokonywanie **wyboru**. Czynniki produkcji wykorzystywane przy produkcji jednego dobra nie mogą być jednocześnie wykorzystane przy produkcji innych dóbr. Oznacza to, że produkując jakieś dobra, jednocześnie rezygnujemy z wytwarzania innych dóbr.

Koszt alternatywny (*opportunity cost*) reprezentuje wartość najcenniejszej niewykorzystanej alternatywy.

Graficzną ilustracją kosztu alternatywnego jest **krzywa (granica) możliwości produkcyjnych**. Pokazuje ona alternatywne kombinacje dóbr i usług finalnych, które mogą być wytworzone w danym okresie, przy wykorzystaniu dostępnych zasobów i technologii.

Ekonomia pozytywna vs. ekonomia normatywna

Ekonomia pozytywna - zajmuje się światem gospodarczym takim, jakim on jest. Pozwala na możliwie bezstronne uogólnianie procesów i mechanizmów gospodarczych. Tworzy fundament, na którym budowane są różne szkoły myślenia normatywnego.

Ekonomia normatywna - zajmuje się światem gospodarczym takim, jaki powinien być. Posługuje się sędami wartościującymi: jakie powinny być kierunki polityki gospodarczej, podaż pieniądza, stopa bezrobocia, stopa inflacji itp.

Makroekonomia vs. mikroekonomia

Makroekonomia

Studia nad całą gospodarką

Typowe analizy

Wzrost gospodarczy
Wahania koniunktury
Handel międzynarodowy

Zakres zainteresowań

Zatrudnienie i bezrobocie
Konsumpcja i oszczędności
Inwestycje
Pieniądz i banki
Wydatki rządowe i podatki
Inflacja

Mikroekonomia

Studia nad indywidualnymi konsumentami, producentami oraz rynkami i cenami

Typowe analizy

Rynki dóbr konsumpcyjnych
Rynki dóbr inwestycyjnych

Zakres zainteresowań

Ceny produktów i usług
Zyski, koszty
Regulacje
Zachowania konsumentów
Zachowania producentów
Konkurencja

Dobra prywatne a dobra publiczne

Dobra prywatne - korzystają z nich pojedynczy ludzie lub firmy; osoby, które nie posiadają wystarczających dochodów mogą być wykluczone z korzystania z dóbr prywatnych; ceny dóbr prywatnych wyznacza najczęściej rynek.

Dobra publiczne - korzystają z nich najczęściej duże grupy ludzi, nie można nikogo wykluczyć z korzystania z tych dóbr, korzystanie z tych dóbr przez kolejne osoby nie powoduje wzrostu kosztów (koszty krańcowe zbliżone do zera).

Ekonomiczne myślenie

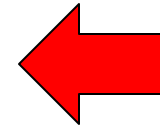
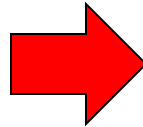
/ economic way of thinking /

W warunkach rzadkości dóbr i zasobów warto pamiętać o tym, że:

- wszystko kosztuje („*nie ma darmowych obiadów*”);
- prawie zawsze istnieją alternatywne możliwości wykorzystania ograniczonych zasobów;
- należy szukać najlepszych rozwiązań (np. maksymalizujących korzyści / użyteczność lub minimalizujących koszty / straty);
- jakość naszych decyzji zależy od wiedzy oraz od informacji, jakie zgromadzimy.

Rynek

Rynek – proces w ramach którego stykają się popyt z podażą i ustalane są ilości oraz ceny sprzedawanych dób i usług.

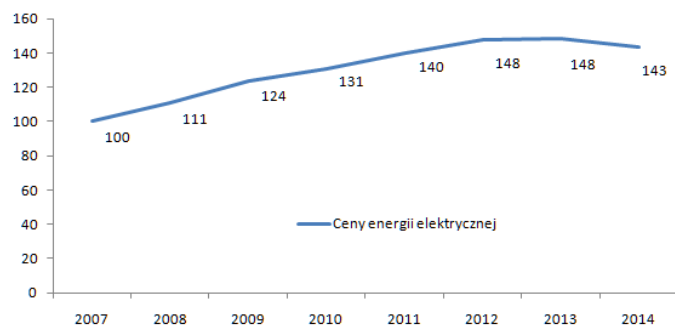
Sprzedaż (2014): 202,5 mld EUR
Zysk netto (2014): 11,1 mld EUR
Zatrudnienie: 592,6 tys.

10,2 mln – liczba sprzedanych samochodów (2014)
19,8 tys. EUR - średnia cena samochodu (2014)

Struktura rynku a ceny: rynek energii elektrycznej vs. rynek odzieży

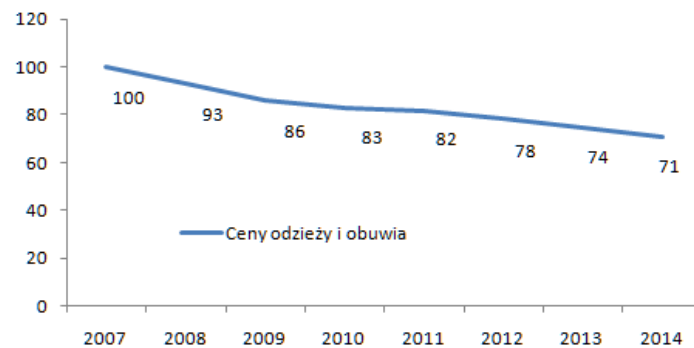
Ceny energii elektrycznej

2005=100; 2014=151,7

oligopol

Ceny odzieży i obuwia

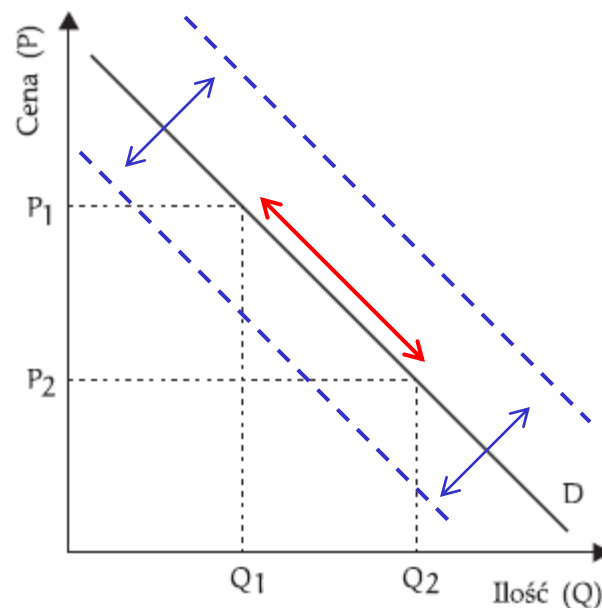
2005=100; 2014=61,1

konkurencja doskonała

Popyt

Ludzie, którzy chcą i są w stanie kupić po określonej cenie dane dobro, tworzą popyt. Krzywa popytu przedstawia ilość danego dobra, jaką ludzie chcą kupić przy różnych poziomach cen. Im niższa cena, tym więcej ludzie będą skłonni kupić danego dobra.

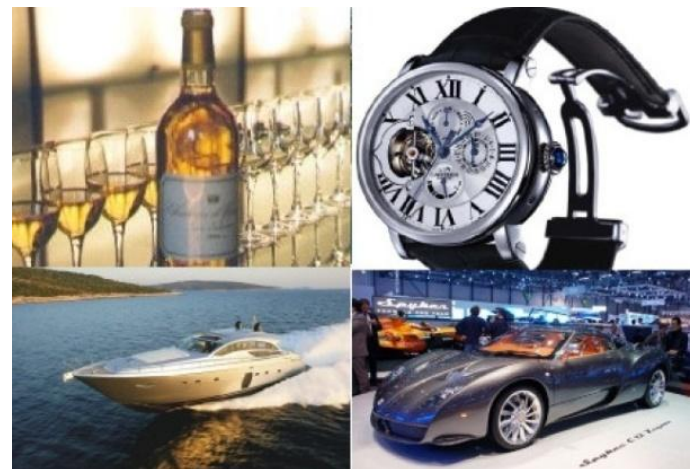
Popyt na dane dobro jest determinowany przez dochody, preferencje, oczekiwania konsumentów, zmianę cen substytutów i dóbr komplementarnych. Każda zmiana tych czynników powoduje przesunięcie krzywej popytu. **Ruch wzdłuż krzywej popytu jest spowodowany zmianą poziomu cen danego dobra.**

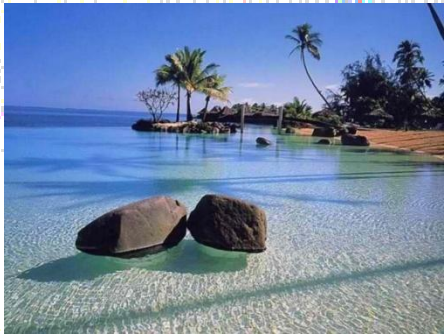
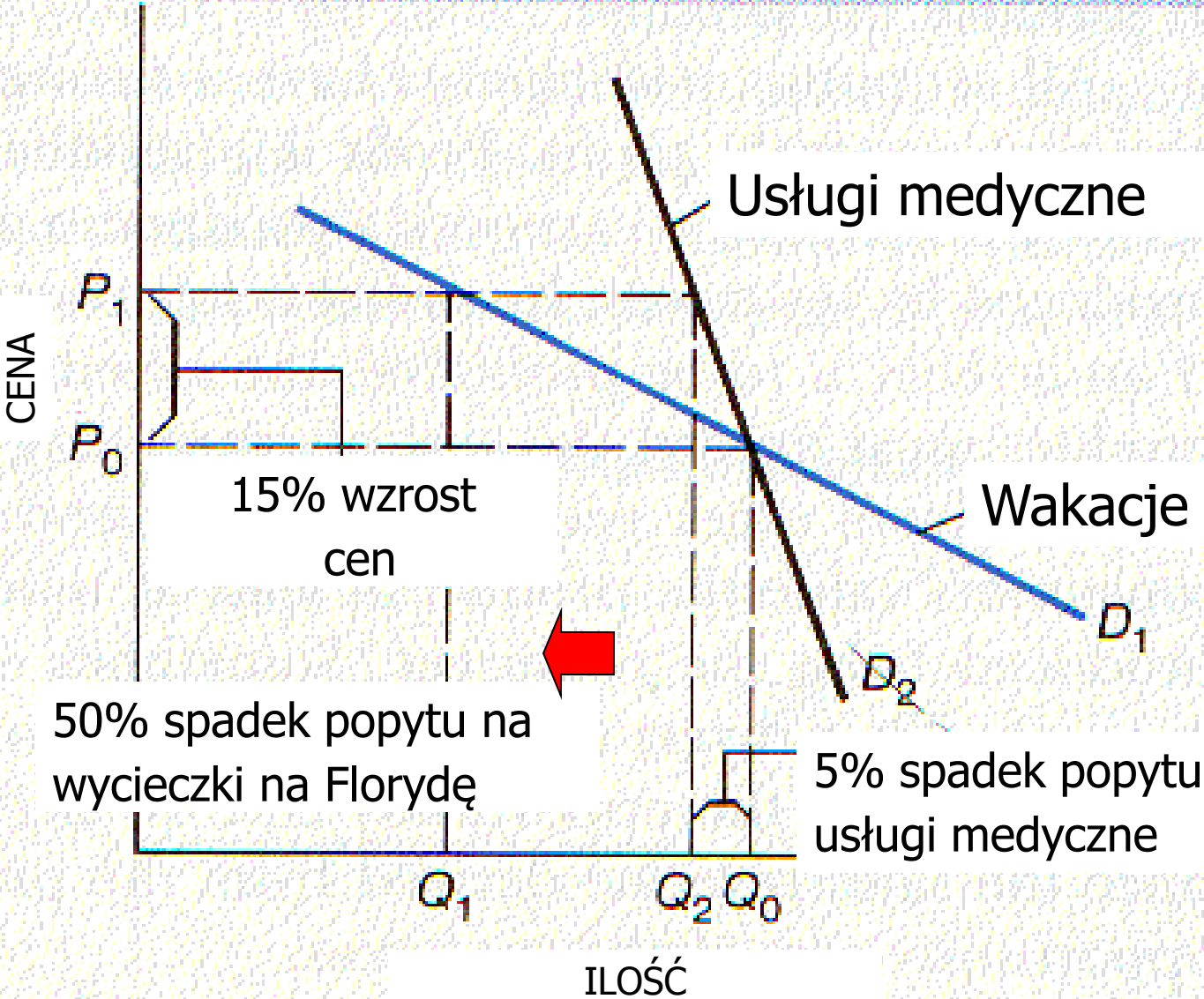
Wyjątki od prawa popytu

Paradoks Giffena - dotyczy podstawowych dóbr konsumpcyjnych; wzrost cen może powodować zmniejszenie dochodów realnych i zwiększenie zakupów dóbr podstawowych (mimo wzrostu ich ceny).

Paradoks Veblena (efekt snoba) - dotyczy dóbr luksusowych (prestizowych); konsumpcja danego dobra ma świadczyć o statusie konsumenta, dlatego wzrost ceny może spowodować wzrost zakupów.

Elastyczność cenowa popytu

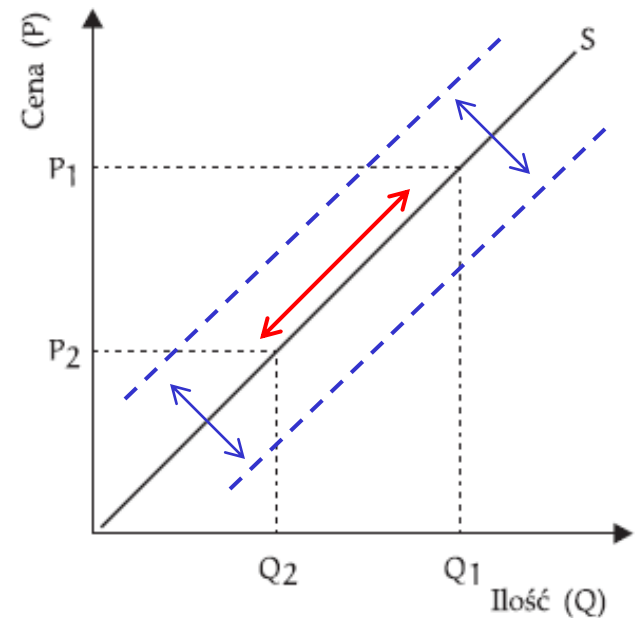

Podaż

Wszyscy, którzy chcą i są w stanie sprzedać po określonej cenie dane dobro, reprezentują podaż. Krzywa podaży przedstawia ilość danego dobra, jaką producenci wyprodukują przy różnych poziomach cen. Im wyższa cena, tym więcej producenci wytworzą danego dobra.

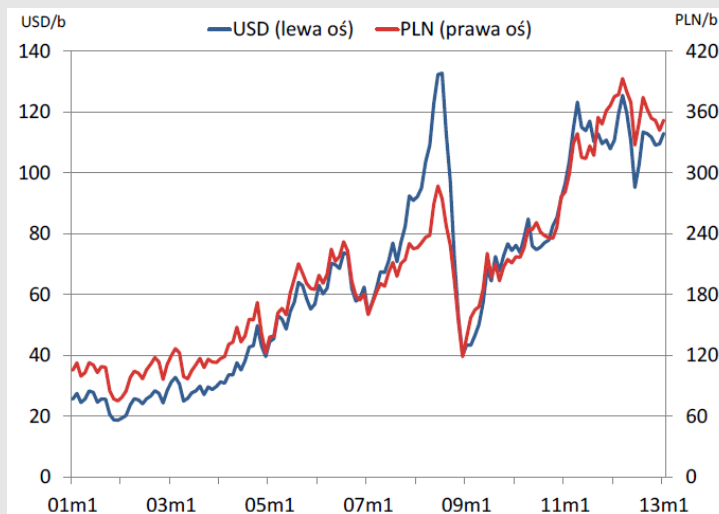
Podaż danego dobra jest determinowana przez poziom technologii, koszty czynników produkcji, szoki podażowe, oczekiwania, podatki oraz liczbę producentów. Zmiana tych czynników powoduje przesunięcie krzywej podaży.

Ruch wzdłuż krzywej podaży jest spowodowany zmianą poziomu cen rynkowych danego dobra.

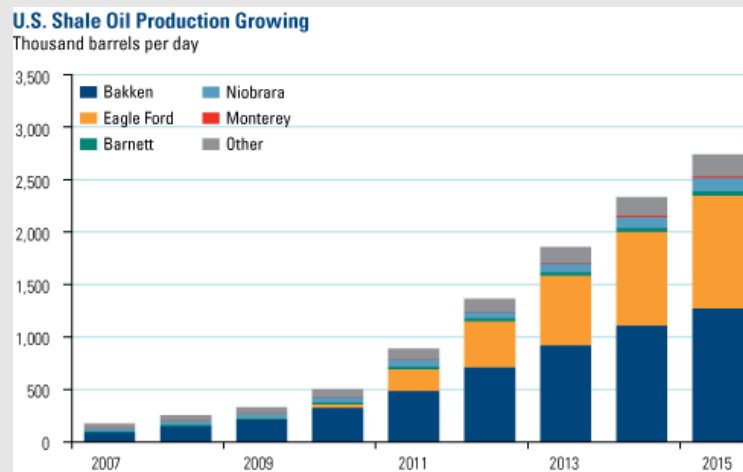

Wzrost cen a produkcja ropy w USA

Ceny ropy Brent

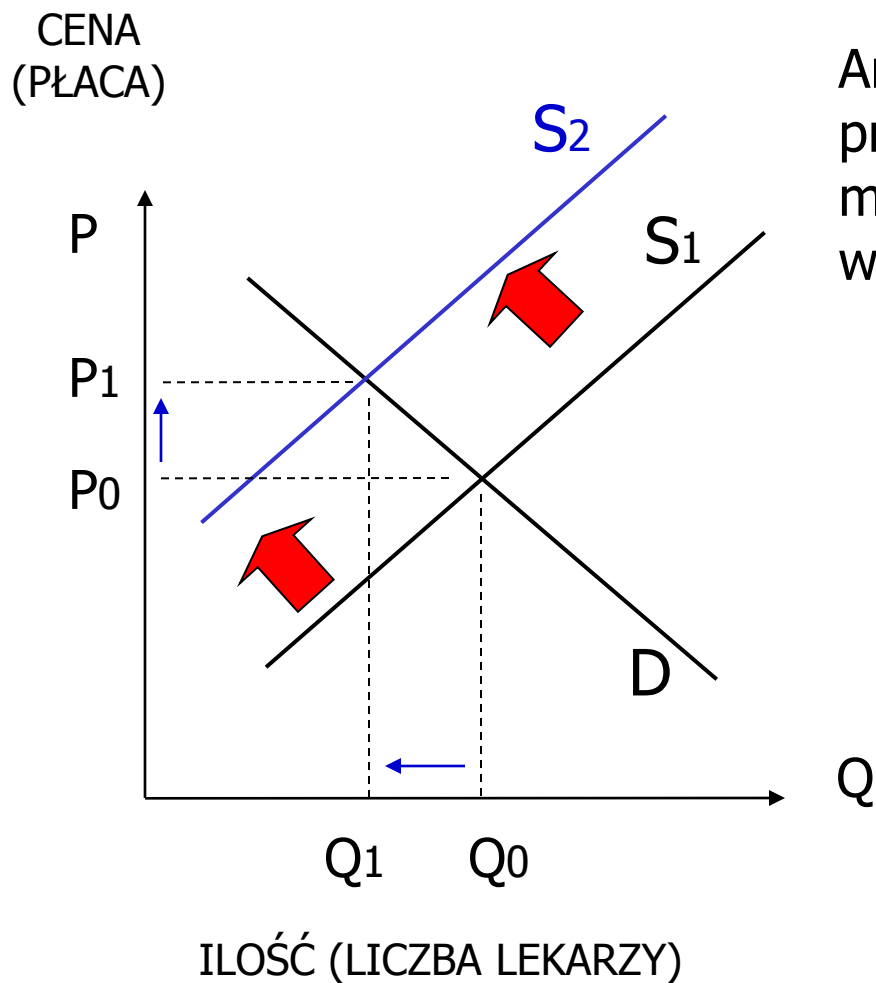

Wydobycie ropy ze źródeł niekonwencjonalnych

Produkcja ropy w USA (w tys. baryłek dziennie): w 2008 r. 6784, w 2009 r. 7260, w 2010 r. 7556, w 2011 r. 7861, w 2012 r. 8904, w 2013 r. 10069 i w 2014 r. 11644 [w 2014 r. USA stały się największym producentem ropy naftowej na świecie, wyprzedzając Arabię Saudyjską i Rosję /Źródło: BP Statistical Review of World Energy, 2015/].

Ograniczanie podaży - rynek usług medycznych w USA

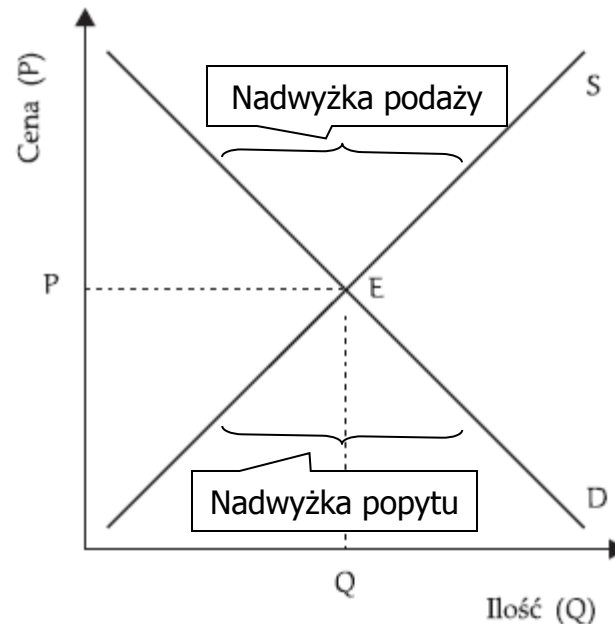
American Medical Association (AMA) przyznaje licencje szkołom medycznym w USA i w ten sposób wpływa na podaż lekarzy oraz płace.

Równowaga rynkowa, ilość i cena równowagi

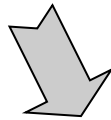
Równowaga rynkowa oznacza zrównoważenie popytu i podaży. Przy wyznaczonej cenie równowagi każdy, kto chce kupić lub sprzedać dane dobro, może to zrobić. Przy cenach wyższych od poziomu równowagi występują nadwyżki rynkowe (przewaga podaży nad popytem), a przy niższych – niedobory rynkowe (przewaga popytu nad podażą).

Graficzną ilustracją równowagi rynkowej jest punkt przecięcia krzywych popytu i podaży. Określa on zarówno cenę, jak i ilość równowagi.

PODAŻ

EFEKTYWNY
POPYT

KONFRONTACJA
POPYTU I PODAŻY

Rynek

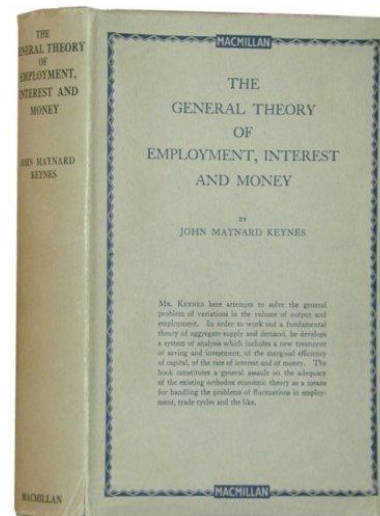
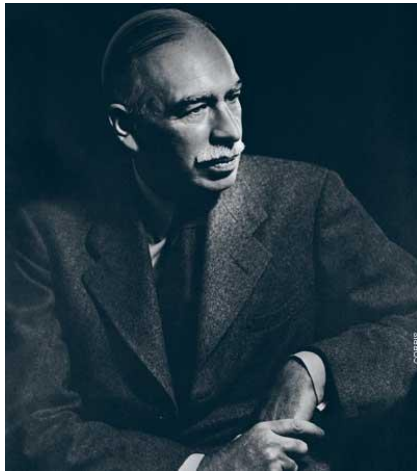
WYMIENIANE
ILOŚCI

CENY
TRANSAKCYJNE

Teoria ekonomii

Teoria ekonomii – uporządkowany opis zjawisk gospodarczych, zależności oraz związków przyczynowo-skutkowych występujących w gospodarce.

Teoria jest to zestaw abstrakcji dotyczących rzeczywistości.

John Maynard Keynes, *Ogólna teoria zatrudnienia, procentu i pieniądza* (1936)

Model ekonomiczny

Model - jest to teoretyczne uogólnienie określonego fragmentu badanej rzeczywistości, które w sposób uproszczony odwzorowuje zachodzące procesy ekonomiczne.

Robert Solow

$$Y = AK^{1/3} N^{2/3}$$
$$\frac{Y}{N} = \frac{AK^{1/3} N^{2/3}}{N}$$

$$y = A \left(\frac{K}{N} \right)^{1/3}$$

$$y = Ak^{1/3}$$

Wersja funkcji produkcji używana w modelu Solowa – pokazuje produkcję *per capita* jako funkcję zasobów kapitałowych *per capita*

$$y \equiv \frac{Y}{N}, k \equiv \frac{K}{N}$$

- małe litery oznaczają wskaźniki *per capita*